

or. i a les Illes («pedregal», PzCabrero; freqüent com a nom de lloc menor a les costes del Principat i de Mallorca, molts a l'Arxipèlag de Cabrera, a Artà, a la Costa Brava gironina, etc.). *Codolell* 'palet (de riera)', dissimilat de diverses maneres [*codolell*, dial., Lab. 1839; Priorat: Gratallops i *Pla dels Codollells* a la capçada del Montsant], *codovell* a Torroja del Pr.; «del molí --- les rescloses ab rames --- omplertes de sorra y *cadadells* per les rubinades», Solsona (BCEC, 1908, 163); *codonell* [Muntanya, i Castellterçol, *DAG*, 10 *AlcM*]; de *codalell* (amb la *a* etimològica) > *codarell, d'on *codrell* 'còdol' a Ulldecona (Ga. Girona). *Codolós* [1839, Lab.]. *Cudolós* val. «canto o piedra grande» [Sanelo II, 11; *DAG*]. *Codolejar*. *Codolenc*. *Codolí* mall.; *codolinea* Pollença (*DAG*); *codoliner*; *codolis*; 15 *codolós* [1839, Lab.]. *Acodolar* [1901, Careta, 'fitar', «amojonar»].

Una altra ampliació de la nostra arrel sorotàptica hem de veure segurament en el tipus *KOTEINĀ d'on 20 *KOTINA* per llatinització, del qual prové el cat. *codina* [938]: «ipsa *codina* qui pergīt ad ipsos trullōs», a. 1032 (doc. de l'Arxiu de Solsona referent a Ceuró, facilitat pel Dr. Llorens, 1965), de vegades en forma llatinitzant: «ab Oriente in *cutina*» en una afrontació d'Osona (CaCandi, *MiscHic*. II, 437), «et dicta vinea est ad *codina*», a. 1265, Bellver de Cerdanya, i ibid. «loco vocato *la Codina*» en doc. de 1409, «ix al congost de *les Codines*», c. 1390 (doc. del Princ., no sé si referent al Congost d'Aiguafreda-Garriga), cites d'Alart (*InuLC*); Bast.-Bass., col. 701-2, en recullen una munió de testimonis documentals, des de 938.

En la nostra toponímia, i encara ben viu com a apel·latiu o genèric, el mot apareix amb diversos significats, dels quals el més divulgat és el de 'llosa o pedra plana i molt llarga que s'estén arran de terra per espai d'uns quants metres' (d'on el nom de Sant Feliu de Codines, on aquestes banquetes llargues rodegen la població, i d'on pot venir el del Congost de les Codines del doc. de c. 1390 citat); aquest també deu ser el sentit en el doc. de Solsona de 1032 puix que és 40 una *codina qui pergīt ad...* 'que arriba o es prolonga fins...': amb aquest sentit he observat l'ús del mot a St. Julià de Cerdanyola, i a moltes localitats del Ripollès, Berguedà i Cardener: a St. Llorenç de Morunys (1932), a Navès parlant dels cims de Busa, a 45 Castellar de la Ribera i amb abundor d'aparicions toponímiques a Ladurs; «Solar de Galf, llamado desde med. S. xv *Codina de la Quadra*» (Mirambell, *Mapa de St. Martí Sesgueioles*, p. 11); crec que aquest sign. s'estén força més cap al NE., i que és el que sentí 50 P. Coromines a l'Alt Empordà (cèdula de 1898).

Al Baix Segrià tenim, però, *codina* usat en el sentit de 'pedra arrodonada i solta', 'còdol', precisament, prova eloqüent que *codina* i *còdol* són inseparables, que tots dos mots degueren pertànyer a una mateixa llengua i que ni l'un ni l'altre deriven del ll. cōs, cōris. Amb aquest sentit anoto el mot a Aitona, La Granja d'Escarp i Bovera, mentre que al Cogul coneixen encara el mot, però el que usen allà és ja més aviat 60 *roques rieres* (1935-6); i amb aquest significat o matisos

bastant semblants, el mot s'estén més enllà de l'Ebre (veg. les dades que recullo a l'article *CADOLLA*).

Altrament el nostre mot reapareix en forma idèntica en sard, però allà no pot ser manlleu del català, puix que ja el trobem en logudorès antic, p. ex. en el *Condaghe* de San Petru de Silki, que és anterior a la conquesta catalana, on serva la forma *cotina*; avui log. *codina*, que es presenta tant amb el sentit de 'roca' (it. *roccia*) (*Condaghe* cit., 187, així com en el nom de la població de Gonnoscodina, MLWagner, *ARom*. xv, 1931, 212), com en el collectiu de «luogo arido pieno di pietra» (també ja en el dit *Condaghe*, 404, M-Lübke, *Zur Kenntnis des Altlogud.*, *Wiener Sitzber.* cxlv, v, 51). No és aquest l'únic testimoni lingüístic que coneixem de la infiltració sorotàptica des de Gènova a Sardenya; potser en la mateixa onada tribal que conduí alguns sorotaptes a les dues Balears (on potser forniren el nom indoeuropeu no-llatí de Mallorca < *MAGLÓRIKĀ* i segurament el de MINORI- 20 *KĀ*, i on deixaren algun mot residual) i fins i tot a Eivissa (car d'ells deu ser la coneguda inscripció indoeuropea conservada en aquesta illa). Tractaren ja de l'origen i dades antigues del català *codina*, Balari, *Infl. Civ. Rom. Cat.*, 63, i Tallgren, *Glanures* III, 215.

DERIV.: *Codinēt* 'conjunt de codines' [*cutinetum*, des de 993 i sovint, Bast.-Bass., 701]; avui a penes altra cosa que topònim, i reemplaçat generalment per *codinal* (La Granja d'Escarp, 1935) o +*codinar* eiv.: «immaterial seguici / s'esvaeix entremig d'ombres, / tan callat com si catifes / petgés i no el *codinar*», Alex. Llobet (en Villangómez, *Ll. d'Eiv.*, 92); +*codiner* [a. 1259 «peciunculam terre que est *codiner*, et totus sterilis», doc. d'Osona, CaCandi, l. c.]. El femení *codinera* [colle., *DAG*], però és més corrent que sigui ja sinònim de *codina*: «allí hi havia abans una *codinéra*, a Pinell de Solsonès (1963); mentre que en altres punts la doble possibilitat resta ambigua o roman el valor collectiu: *la Codinera del Llop* orònim a Lloberola de Biosca; d'un seguit de lloses planes a flor de terra en diuen una *codinera* o +*codinerada* a St. Llorenç de Morunys (1932), i a Ogerm m'explicaven (1957) que la Casa Nova de *les kudines* portava aquest nom perquè hi ha unes *kudinéres*. +*Codinot* (*kodinóts* 'lloses superficials en el camí', un poc més a l'Oest, a Gualter, 1956).

Sembla també segur que deriva d'aqueixa arrel sorotàptica el val. *codissa*, abans *pedra codiça* [fi S. xiv, Ant. Canals, *Valeri M.*, cap. 6: «en la Marcha d'Antona, en loch d'aygua plogueren pedres *codices*»], *pedra* ~ «guija, china» (Lamarca), «els cudòls o pedres rodones de riu a la zona central valenciana en diuen sobretot *codisses*» m'explica EValor (1977), «la corrent --- allisa i desà les pedres més dures, convertint-les en cudòls i *codisses* i, a final, en palets i sorra», N. Primitiu GSerrano (*ACCV* VIII, 178); el masculí corresponent *codis* s'usa en el Baix Segre, des de Lleida en avall («moltes famílies humils es feien casetes amb canyes, fang i *codissos* als volts de la Costa de Sant Joan», Lladonosa, *C. de Lleida*, p. 140), i així ho sento a Aitona, La Granja i Massalcoreig